

สรุปการวิจัย และขอเสนอแนะ

จากการศึกษาในเรื่องการจัดลำดับชั้นทางสังคมในชุมชนบ้านขยาย อำเภอ บางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้ศึกษาได้แยกพิจารณาลักษณะการจัดลำดับชั้นทาง สังคมไว้สองประการ คือการจัดลำดับชั้นทางสังคม ตามดัชนีฐานะทางเศรษฐกิจและ สังคม และการจัดลำดับชั้นทางสังคมตามความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชน

ในด้านการจัดลำดับชั้นตามดัชนีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมนั้น ได้พิจารณา การหาค่าของคะแนนดัชนี โดยใช้ตัวชี้ในเรื่อง อาชีพ การศึกษา อสังหาริมทรัพย์ สังหาริมทรัพย์ และรายได้ เป็นส่วนประกอบของดัชนีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม โดยกำหนดค่าคะแนนของตัวชี้ในเรื่องอาชีพ การศึกษา และอสังหาริมทรัพย์ไว้อย่างละ ๓ คะแนนเท่ากัน และกำหนดค่าคะแนนตัวชี้ในเรื่อง สังหาริมทรัพย์และรายได้ไว้อย่างละ ๒ คะแนนเท่ากัน คะแนนของตัวชี้แต่ละตัวจะได้รับการกระจายออกไปตามลักษณะย่อย ของตัวชี้ดังกล่าว หรือกระจายคะแนนออกไปตามรายการต่าง ๆ ที่ประกอบกันเป็นตัวชี้ แต่ละประเภท การกำหนดค่าคะแนนสูงต่ำ สำหรับตัวชี้แต่ละรายการได้พิจารณา จากการ กระจายความถี่ที่ได้จากการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือภรรยาของหัวหน้าครัวเรือน ทุกคน รายการใดมีความถี่สูง ถือว่าเป็นสิ่งธรรมดาที่สมาชิกในชุมชนสามารถจะมีได้ จึงกำหนดให้คะแนนต่ำ รายการใดมีความถี่น้อย ถือว่าเป็นสิ่งที่มีค่า หรือมีราคาสูง ซึ่ง สมาชิกในชุมชนเป็นบางคนเท่านั้นที่จะมีไว้ในครอบครองได้ ตัวชี้ย่อยที่มีความถี่ลักษณะนี้ จะได้คะแนนสูง หรือได้คะแนนเต็มตามค่าของคะแนนสำหรับตัวชี้ที่กำหนดไว้คะแนนรวม ของตัวชี้ทุกประเภทที่ได้จากผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน จะเป็นคะแนนดัชนีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคม

การแบ่งคะแนนดัชนีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ออกเป็นคะแนน ระดับสูง ระดับกลาง หรือระดับต่ำ ได้พิจารณาจากการมีคะแนนสูงต่ำของคะแนนตัวชี้แต่ละตัว

ของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละราย ผู้ที่มีคะแนนตัวสูง คะแนนค้ำนี้ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมจะสูงตามไปด้วย จากการศึกษาได้พบว่า บุคคลในชุมชนที่อยู่ในขอบข่ายการศึกษาได้รับการจัดลำดับชั้นออกเป็น ๔ ระดับคือ ลำดับชั้นสูง ลำดับชั้นกลาง ลำดับชั้นค่อนข้างกลาง และลำดับชั้นต่ำ ผู้ที่อยู่ในลำดับชั้นสูง และลำดับชั้นกลาง มีจำนวนลำดับชั้นละ ๗ ราย ในขณะที่มีจำนวนผู้ที่อยู่ในลำดับชั้นค่อนข้างกลาง และลำดับชั้นต่ำ ลำดับชั้นละ ๒๔ ราย และ ๖๘ รายตามลำดับ

สำหรับการจัดลำดับชั้นทางสังคมตามความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชน ได้เลือกสมาชิกในชุมชนมากลุ่มหนึ่ง มีจำนวน ๓๕ ราย ในจำนวนนี้มีพวกชั้นสูงและชั้นกลางทั้งหมดที่จัดตามค้ำนี้ และมีพวกที่อยู่ในชั้นกลางและชั้นค่อนข้างกลางจำนวน ๘ ราย และ ๑๒ ราย ตามลำดับ เป็นสมาชิกที่รู้จักและคุ้นเคยซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี มาสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับลำดับชั้นทางสังคมของผู้ที่ใคร่เลือกแต่ละราย เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับลำดับชั้นของบุคคลที่จัดแบ่งตามค้ำนี้ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม

ผลการเปรียบเทียบระหว่างบุคคลที่จัดอยู่ในลำดับชั้นสูง กลาง ค่อนข้างกลาง และลำดับชั้นต่ำตามค้ำนี้ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม กับที่จัดตามความคิดเห็นของบุคคลทั้งที่เป็นความคิดเห็นของตัวเอง และความคิดเห็นของคนอื่น ๆ ในทุกชั้นที่จัดตามค้ำนี้ มีความสอดคล้องกันเฉพาะในกลุ่มชั้นสูง และ กลุ่มชั้นกลาง (ตามค้ำนี้) เท่านั้น ส่วนในกลุ่มชั้นค่อนข้างกลาง และชั้นต่ำ เกือบจะไม่มี ความสอดคล้องกันเลย เนื่องจากบุคคลในกลุ่มสองชั้นหลังนี้ไม่มีลักษณะอะไรที่จะแสดงให้เห็นชัดว่าเป็นคนชั้นต่ำ และเป็นอุปนิสัยของคนไทยทั่วไปควยว่า ไม่นิยมจัดตัวเองหรือคนอื่นเป็นคนชั้นต่ำ ถึงกระนั้นก็ได้ประโยชน์ที่ได้รับจากการสร้างค้ำนี้ ที่ใช้วัดการจัดลำดับชั้นทางสังคมดังที่ปรากฏผลข้างต้น น่าจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการศึกษาด้านอื่น เช่น การศึกษาในเรื่องทัศนคติของคนชั้นนำในชนบท การที่เราระบุได้ว่าใครเป็นคนชั้นกลาง และชั้นสูง ย่อมจะทำให้มั่นใจได้ว่า ทัศนคติที่ศึกษาพบเป็นของคนชั้นดังกล่าวแล้วจริง ๆ และจะเป็นผลที่แน่นอนกว่าการศึกษาโดยอาศัยการจัดลำดับตามความเห็นของคนในท้องถิ่น ๆ

เมื่อเปรียบเทียบการศึกษาการจึลล่ำดับชั้นทางสังคมโดยอาศัยหลักเกณฑ์ในเรื่องค้ำชันนี้ ของผู้ศึกษา กับอาศัยความคิดเห็นของบุคคลที่อยู่ในชายของการศึกษาแล้ว จะพบว่า มีความสอดคล้องกันอยู่บางในเรื่องหลักเกณฑ์ที่ใช้สำหรับพิจารณาล่ำดับชั้นสมาชิกในชุมชนที่ศึกษา เน้นเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะการมีที่ดิน เช่นเดียวกับหลักเกณฑ์ของผู้ศึกษาที่เน้นในเรื่องอสังหาริมทรัพย์ ส่วนหลักเกณฑ์ประเภทอื่นที่สมาชิกในชุมชนใช้พิจารณาล่ำดับชั้น เช่นความรู้ (การศึกษา) ยังมีความคลุมเคลือเกินกว่าที่จะเป็นหลักเกณฑ์ในการตัดสินได้แจ่มชัด ดังนั้นเมื่อพิจารณาผลการศึกษการจึลล่ำดับชั้นทางสังคมทั้งสองแบบนี้แล้ว จึงกล่าวได้ว่า การศึกษาโดยอาศัยค้ำชันนี้ ทำให้มองเห็นล่ำดับชั้นของบุคคลในชุมชนที่ศึกษาได้ชัด เจนมากกว่าการศึกษาโดยอาศัยความคิดเห็นของบุคคล อย่างไรก็ตามการศึกษาคด้วยวิธีสอบถามความคิดเห็นน่าจะให้ประโยชน์ต่อผู้ศึกษา ในแง่ที่เป็นการศึกษาหาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาวิจัยในรายละเอียดเกี่ยวกับ ปัจจัย หรือหลักเกณฑ์ที่บุคคลในชุมชนนำมาใช้พิจารณาล่ำดับชั้นของตนเองและของบุคคลอื่นให้ชัด เจนถูกต้องยิ่งขึ้น

สำหรับผลการวิเคราะห์ การจึลล่ำดับชั้นทางสังคมโดยอาศัยวิธีศึกษาทั้งสองประการและปรากฏผลออกมาว่า ล่ำดับชั้นทางสังคมที่จึลโดยอาศัยค้ำชันนี้ ของผู้ศึกษา เป็นล่ำดับชั้นที่มีจำนวนหัวหน้าครัวเรือนหรือภรรยาของหัวหน้าครัวเรือนอยู่ในล่ำดับชั้นค่ามากกว่าล่ำดับชั้นอื่น ๆ แต่ล่ำดับชั้นทางสังคมที่จึลตามความคิดเห็นของบุคคล กลับปรากฏว่ามีผู้ที่จึลตัวเองเป็นคนชั้นกลางจำนวนมากกว่า ผลการศึกษาเช่นนี้ อาจจะพิจารณาได้ ๒ ประการ คือ

(๑) การที่สมาชิกในชุมชนจึลล่ำดับชั้นของตนเองเป็นคนชั้นกลางจำนวนมากกว่าชั้นอื่น ๆ นั้น อาจสืบเนื่องมาจากการใช้หลักเกณฑ์ในการจึลล่ำดับชั้นต่างกัน การศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้สำหรับครั้งต่อไปน่าจะต้องศึกษาถึงทัศนะ หรือแนวความคิดของ

บุคคลว่า นอกเหนือจากหลักเกณฑ์ในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจดังกล่าวแล้ว ยังมีหลักเกณฑ์อื่น ๆ อะไรบ้างที่ใช้สำหรับจัดลำดับชั้น และหลักเกณฑ์อะไรสำคัญที่สุด*

(๒) ความรู้สึกของสมาชิกในชุมชนเกี่ยวกับฐานะความเป็นอยู่ของตนเอง แตกต่างไปจากฐานะความเป็นอยู่ที่พิจารณาจากหลักเกณฑ์ตามแนวความคิดทางวิชาการของผู้ศึกษา เมื่อนำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาพิจารณาลำดับชั้นแล้วจึงทำให้เห็นว่า สมาชิกในชุมชนมีฐานะความเป็นอยู่ยังอยู่ในลำดับชั้นต่ำ แต่ตามทัศนะของตัวสมาชิกในชุมชนเองกลับเห็นว่า เขามีความเป็นอยู่อย่างปานกลาง ไม่เคียดแค้นอะไร ความรู้สึกนึกคิดเช่นนี้อาจเนื่องมาจากโลกทัศน์ (World View) ของเขาเกี่ยวกับความเป็นอยู่ในสภาพที่ดีกว่านี้ยังมีไม่พอ ถ้าเป็นกรณีเช่นนี้ ก็จะชี้ให้เห็นว่า เมื่อจะพัฒนาบุคคลเหล่านี้ให้ดีขึ้น ผู้บริหาร หรือผู้ที่ทำหน้าที่พัฒนาบุคคล จะต้องหาวิธีที่ทำให้บุคคลเหล่านี้มีความรู้เกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิม เพื่อเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเองต่อไป

อนึ่ง การจัดลำดับชั้นทางสังคมในชุมชนบ้านขยาย ครั้งนี้ จำกัดอยู่เฉพาะในเรื่องหลักเกณฑ์ที่ใช้วัดลำดับชั้นทางสังคมเท่านั้น ไม่ได้พิจารณาไปถึงแบบแผนพฤติกรรมของบุคคลที่อยู่ในลำดับชั้นต่าง ๆ หลักเกณฑ์ดังกล่าวจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาวิจัยในชั้นต่อไปเกี่ยวกับแบบแผนพฤติกรรม หรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่จัดอยู่ในลำดับชั้นเดียวกัน หรือลำดับชั้นต่างกันทางสังคม และน่าจะได้มีการศึกษาค้นคว้าต่อไป เกี่ยวกับการหาหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมและเชื่อถือได้เพื่อจะได้นำมาใช้วัดลำดับชั้นทางสังคมให้มีความถูกต้องแม่นยำมากยิ่งขึ้น

* แต่ควรตั้งข้อสังเกตไว้ว่า แม้จะรู้ว่าผู้ตอบมีหลักเกณฑ์ในการจัดลำดับชั้นในรายละเอียดก็ตาม ก็ไม่ควรจะถือเป็นเรื่องที่สำคัญกว่าการอธิบายด้วยตัวนี้ๆ ทั้งนี้เพราะในทางวิชาการ Objectivity เป็นสิ่งสำคัญ และอาจจะเป็นไปได้ว่าการรวบรวมหลักเกณฑ์จัดลำดับจากผู้ตอบมีทางที่จะสำเร็จโดยยาก เพราะต่างจิตต่างใจกันจนกระทั่งหาความสอดคล้องได้ไม่พอแก่ความต้องการในทางวิชาการ